

Роль викладача вищого навчального закладу в організації самостійної роботи студентів

Павленко С.А., Павленкова О.В., Сидорова А.І.,

Амосова Л.І., Ткаченко І.М.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична
стоматологічна академія»

Анотація статті. Йде мова про роль та вплив викладачів Вищих навчальних закладів на організацію самостійної роботи студентів Вищих медичних навчальних закладів в сучасних умовах, враховуючи індивідуальні типологічні особливості студентів.

Ключові слова: самостійна робота, роль викладача, типи особистості.

Є проблеми, які неможливо повністю вирішити в рамках навчального процесу. Це, перш за все, адаптація, комунікація, стресостійкість. У студента можна викликати бажання вивчати, розвивати самомислення і комунікативність, допомогти усвідомити важливість та необхідність професійного зростання, а також технологічно озброїти прийомами і способами самовдосконалення в професійній сфері.

В оцінюванні навчальних досягнень у самостійній роботі студентів слід враховувати:

- правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність відповіді студента;
- якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;
- сформованість загально навчальних та предметних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати,
- порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки.

Досвід педагогічної роботи свідчить про посилення стратифікації студентських груп шляхом виділення добре підготовлених студентів (до 10%

від загальної чисельності академічної групи) та слабо підготовлених й невмотивованих до навчання студентів.

Серед причин небажання вчитися варто відзначити слабку загальну освітню підготовку студентів, низьку ерудованість, але в першу чергу – нездатність до самостійного навчання, на яких і має бути спрямоване удосконалення систем контролювання якості знань.

Ця функція реалізується поетапно та включає проведення обліку та аналізу діяльності студента, а також відстеження та координацію виконання ним індивідуальних завдань та робіт з самопідготовки.

У якості нормативних параметрів навчальної діяльності можуть виступати відвідування студентом занять, підготовка індивідуальних завдань, участь у дискусіях та обговореннях, складання письмових тестів, виконання та захист історій хвороби.

Від того, яку позицію в ході навчального процесу займає викладач, в значній мірі залежить, чи сприяє вона виникненню і збереженню навчальної діяльності студента чи ні.

Сьогоднішній викладач повинен відмовитися від позиції «єдиного джерела інформації». Студенти хочуть бачити у викладачі вищої школи того, хто здатний до діалогу зі студентом; досвідчену людину, того, хто викладає не за конспектом, а спирається на свій досвід; того, хто не «горлом бере», але переконливо аргументує свою позицію по кожному дискусійному питанню, приводячи і аналізуючи приклади з практики; того, хто займає не тільки позицію контролера по відношенню до засвоєння навчального матеріалу, а й виконує важливу роль наставника молоді (він усвідомлює, що виховувати одними тільки словами не можна); того, хто орієнтується в просторі Інтернету і може дати пораду, який матеріал «скачати» і вивчити, а на який не варто витратити час; того, хто допоможе бажаним студентам зробити перші кроки в науку.

Виходячи з того, що в процесі навчання викладач здійснює функцію стимулювання, самостійна робота студента має велике значення в психологічному плані, так як зумовлюється психологічними особливостями

людини, що виявляється в бажанні особистості отримати оцінку результатів своєї діяльності, зокрема навчальної.

Психологічно виділяють вісім типологічних особистостей. Якщо уважно спостерігати за поведінкою студентів, то в кожній групі з великою ймовірністю ці типи можна виділити. І враховуючи їх, викладач зможе раціонально скоректувати самостійну роботу кожного студента так, щоб отримати максимальний результат.

Екстравертний тип особистості – досить енергійні люди, які черпають енергію із зовнішнього світу. Товариські, взаємодійні, мають зовнішній вираз емоцій, екстенсивні з широкою душею. Переважно витрачають енергію назовні. Для таких студентів підходять групові форми організації самостійної роботи та публічні виступи і виклади її результатів.

Інтровертний тип особистості – ці люди черпають енергію з середини себе. Досить замкнуті, зосереджені і вдумливі, накопичують енергію. Для такого типу студентів найкраще підходить індивідуальна робота, домашня робота. Їм доцільно працювати над рефератами, курсовими роботами. Таких студентів слід залучати до дослідницької діяльності.

Сенсорний тип особистості – ці люди схильні до накопичення, збирання інформації дослівно і послідовно. Закономірність, дійсність, реалістичність а також фактичність практичність та конкретність характерна для студентів, яких можна віднести до даного типу. Для цієї категорії доцільно проводити тренінги по вирішенню практичних задач, вправ. Вони схильні до аналізу ситуації, достатньо легко можуть навести реальні приклади, конкретні факти.

Інтуїтивний тип особистості – ці люди шукають у інформації внутрішні зв'язки, шукають підтвердження власній точці зору, власним думкам і тому збирають інформацію довільно: випадково. У студентів, які відносяться до даного типу розвинена фантазія, вони націлені на майбутнє, концептуальні та оригінальні. Визначаючи завдання для самостійної роботи для студентів даного типу, необхідно надавати перевагу щодо розробки ними теоретичних положень – схем, програм дії, творчих завдань вирішення конкретних ситуацій і визначення закономірностей.

Розумовий тип особистості – люди даного типу висувають рішення об'єктивно і безпристрасно. Студенти даного типу об'єктивні, справедливі, наполегливі. Мають аналітичний склад розуму, наполегливі, чіткі, а іноді й жорсткі у своїх промовах. В самостійній роботі для них буде головним чіткий виклад лише необхідної інформації, логічність, структурованість письмових робіт. Таких студентів можна залучати до наукової аналітичної роботи.

Чуттєвий тип особистості – для людей даного типу характерно вирішення конкретних ситуації суб'єктивно і міжособистісно. Такі студенти гуманні, чуйні, небайдужі. Вони м'якосерді, суб'єктивні, і діють згідно обставин. Плануючи самостійну роботу студентам, які відносяться до даного типу, слід надавати перевагу завданням, що мають особистий смисл, дають можливість виразити своє емоційне ставлення до проблеми задачі чи ситуації.

Вирішальний тип особистості – люди даного типу віддають перевагу прийняттю рішень. Студентам даного типу притаманна урегульованість, визначеність, стабільність і незмінність. Вони завжди дотримуються чітких термінів виконання. В організації самостійної роботи для студентів цієї категорії необхідно чітко формулювати систему вимог, визначати терміни виконання завдань, які орієнтовані на кінцевий результат.

Сприймальний тип особистості – люди, котрі відносяться до даного типу пасивні. Віддають перевагу збиранню інформації. Невирішені, непередбачені. З гнучкою психікою, адаптовані та відкриті. Для організації самостійної роботи студентів даного типу необхідна орієнтація на процес виконання з мінімумом вимог та необмеженими термінами виконання завдань.

З точки зору вище зазначених індивідуально-типологічних особливостей студентів самостійна робота повинна бути:

- Вільною за вибором;
- Особисто орієнтованою щодо студента;
- Позитивно вмотивованою для студента щодо навчання в закладі.

Але розподіл студентів на типи не досконалий. Тут мають місце і індивідуальні відмінності студентів: вони перш за все різні за статтю; різні за

навчальними можливостями, різні за віком. Не останню роль відіграє характер індивідуума, його темперамент.

Загально відомі типи темпераменту особистості студента потребують від викладача врахування особливостей типів та корекції в організації самостійної роботи відповідно до індивідуально-типологічних особливостей.

Це викликано ще й тим, що під час навчання студенти щоразу пізнають нові явища і процеси. Значна частина студентів не може (або не бажає) об'єктивно оцінити рівень, якість оволодіння знаннями, вміннями та навичками. Викладач же зобов'язаний допомогти студентам усвідомити якість і результативність навчальної праці, що психологічно стимулює їх до активної пізнавальної діяльності, виконуючи ще і виховну функцію.

Виховна функція полягає у впливі аналізу й оцінки навчальної діяльності на формування в студентів низки соціально-психологічних якостей: організованості, дисциплінованості, відповідальності, сумлінності, працьовитості, дбайливості й охайності, наполегливості та ін. Крім цього, виховна функція сприяє формуванню умінь відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми контролю й самоконтролю навчальної діяльності в залежності від темпераменту особистості студента:

Холерики – невсидючі, з організаторськими схильностями; їм можна довірити виступ, доповідь, лекцію.

Меланхоліки – дещо замкнені в собі, пасивні. Їх принцип: не чіпайте мене і я нікого не чіпатиму. Таких студентів слід мотивувати, але не тиснути на них.

Сангвініки – витривалі, але деколи багато обіцяють та мало роблять. В організації самостійної роботи таких особистостей слід притримуватися принципу: довіряй, та перевіряй.

Флегматики – повільні в діях, але відповідальні особистості. Студентам такого темпераменту все ж таки слід давати можливість часового режиму.

В процесі вищої професійної освіти можуть закладатися фактори, які зумовлюють професіогенез: готовність і здатність до професійного самовдосконалення, розвиток професійної етики і найбільш важливих особистісних якостей, таких як конструктивність, ініціативність, сила волі,

відповідальність, мобільність, висока самодисципліна, вміння працювати в команді, бажання професійного / кар'єрного росту та ін.

При нинішніх темпах розвитку сучасного суспільства, а також сучасних технологій період професійного навчання є недостатнім для забезпечення готовності до професійного розвитку на протязі усієї кар'єри. Це в свою чергу вимагає все більшої участі самого студента в самостійному пошуку нових професійних знань і способів їх обробки, а також його відкритості новим цінностям, уміння приймати рішення і працювати в команді, бути гнучким, мобільним і відповідальним, адже процес освіти починається не з моменту зарахування до інституту, а з формування образу «себе в майбутньому», людиною з високими професійними і особистісними якостями. Якщо такий образ студентом, за допомогою викладача-наставника створений, з цього моменту і починається процес утворення: вивчення необхідних для оволодіння професією навчальних дисциплін, дискусії в аудиторії з актуальних проблем професійної діяльності, самостійної роботи - все це і багато іншого включається в процес освіти.

Список використаної літератури

1. Ананьев Б.Г. Личность, субъект деятельности, индивидуальность / Б.Г Ананьев. – М.: Директ-Медиа, 2008.
2. Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних ВУЗах (методичний посібник) / В.Є. Мілерян. - Київ, «Хрещатик», 2004. - 80 с.
3. Павленко С.А. Аспекти організації самостійної роботи студентів з урахуванням різних індивідуально-типологічних особливостей / С.А. Павленко, І.Я. Марченко, М.А.Шундрік. Актуальні проблеми сучасної медицини. – Том 6, вип. 3(15). – Полтава, 2006. - С.157-159.